

Ovaj pravilnik služi kao skripta za pripremanje kandidata za polaganje sudijskog ispita i nije još usvojen od strane ŠS Vojvodine i Srbije ali se primenjuje u praksi.

OPŠTI PRAVILNIK EKIPNIH TAKMIČENJA

Ovaj pravilnik je donešen na 25. Skupštini Šahovskog saveza Jugoslavije u Puli 17. maja 1991. god a pojedine odredbe su izmenjene saglasno Odlukama Izvršnog Odbora Šahovskog saveza Vojvodine na 9 sednici dana 21. februara 2003 godine a važi od 1. marta 2003. godine a izmene po pitanju meč bodova donete su u avgustu 2008.

I - VRSTE EKIPNIH TAKMIČENJA

ČLAN 1

Ekipna takmičenja mogu biti organizovana u zavisnosti od sistema po kome se igraju:

- a/ Po Bergerovom /kružnom/ sistemu tj kada svaka ekipa igra sa svim ostalim ekipama.
- b/ Po kup sistemu /sa ispadanjem,eliminisanjem iz daljeg takmičenja ekipe koja izgubi meč ili odredjen broj bodova.
- c/ Po Švajcarskom sistemu
- d/ Po Ševeniškom sistemu
- e/ Po mešovitom sistemu /kada se predfinale igra po jednom a finale po nekom drugom sistemu/
- f/ Kao posebne utakmice - susreti dveju ekipa

ČLAN 2

Osnovni deo /element/ svih ekipnih takmičenja je ekipni meč tj susret dveju ekipa.

Partneri u ekipnom meču se određuju na taj način što se na određenoj tabli susreću igrači koji u sastavu ekipa imaju isti broj /na primer na prvoj tabli prvoimenovani igrač iz sastava jedne ekipe i druge ekipe/.

Sem toga ekipni meč se može igrati i po Ševeniškom sistemu /kada svaki igrač jedne ekipe igra sa svim igračima druge ekipe/.

I u jednom i u drugom slučaju meč može biti jednokružan ,dvokružan itd zavisno od propozicija koje su utvrdjene za takmičenje.

ČLAN 3

Po svom karakteru ekipna takmičenja mogu biti prvenstvena, propagandna i slično, zatim medjklubska, medjugradska, medjurepublička, internacionalna, susreti državnih reprezentacija itd.

ČLAN 4

Po strukturi sastava članova u ekipama, takmičenja mogu biti:

- a/ homogena: seniorska, omladinska, pionirska, ženska i sl.
 - b/ mešovita: kada se u ekipe obavezno uključuju pored seniora još i žene, odnosno omladinci ili pioniri i sl.
- U ovom slučaju pravilnik takmičenja mora obavezno predvideti table na kojima isti igraju kao i starosne granice za omladince i pionire i sl.

II - IZVLAČENJE BROJEVA I PROPOZICIJE TAKMIČENJA

ČLAN 5

Pre početka takmičenja, predaje se osnovni sastav ekipa a zatim vrši izvlačenje brojeva. Time su kod Bergerovog sistema /kružnog/ automatski određene boje figura u svim mečevima i na svim tablama s tim što u pojedinim kolima prvoimenovana ekipa ima bele figure na neparim tablama.

Kod takmičenja po Ševeniškom sistemu vrši se izvlačenje brojeva pojedinačno za svakog igrača obeju ekipa, s time su automatski određene boje figura u svim kolima po tablicama koje važe za ovaj sistem.

Boja figura na neparim tablama za posebne utakmice određuje se po jednoj od alternativa

- a/ bele figure se daju gostujućoj ekipi
- b/ boja figura se određuje žrebom
- c/ Ako je meč tradicionalan - boja figura se naizmenično menja

ČLAN 6

Na takmičenju koje se igra po Bergerovom /kružnom/ sistemu pobjednik je ekipa koja sakupi najviše **MEČ BODOVA**. Pobjeda u meču donosi **3** boda, nerešen rezultat **1** bod a poraz **0** bodova.

U slučaju da dve ili više ekipa imaju isti broj meč bodova, odlučuje zbir osvojenih poena pojedinih ekipa, tako da prednost ima ekipa koja ima više osvojenih poena.

Ukoliko su dve ili više ekipa po oba prethodna kriterijuma jednake odlučuje:

- a/ bolji međusobni rezultat ekipa koje dele mesto
- b/ bolji uspeh po Soneborn-Bergerovom sistemu /primenjenom na meč bodove/
- c/ žreb

Kod takmičenja po Švajcarskom sistemu pobednik je ekipa koja sakupi najviše MEČ BODOVA.

Pobeda u meču donosi tri boda, nerešen rezultat 1 bod a poraz donosi 0 bodova

U slučaju deobe mesta odlučuje zbir osvojenih poena, tako da prednost ima ona ekipa koja je sakupila više poena.

U slučaju da su dve ili više ekipa po prethodna dva kriterijuma jednake odlučuje :

- a/ bolji rezultat po Buholc sistemu
- b/ bolji uspeh po Soneborn-Bergerovom sistemu računatom prema meč bodovima
- c/ bolji rezultat po Buholc sistemu izuzimajući rezultat ekipe koja je osvojila najviše i rezultat ekipe koja je osvojila najmanje poena.
- d/ žreb

Kod kup takmičenja/ i drugih eliminacionih sistema/pobednik je ekipa koja je na kraju takmičenja eliminisala sve svoje protivnike.U slučaju nerešenog meča /tokom takmičenja/, pobednikom se proglašava ekipa koja ima bolji uspeh na prvoj polovini tabli, a ako je i on nerešen odlučuje rezultat na sledećoj tabli, itd. Ovako se postupa i kod pojedinačne utakmice između dva kluba kada rezultat bude nerešen a treba da se odluči pobednik. U slučaju da sve partije budu završene remi onda se odlučuje žrebom.

Svi navedeni kriterijumi i ovom članu mogu da budu i drukčiji ali onda obavezno moraju biti naznačeni u Pravilniku dotičnog takmičenja.

ČLAN 7

U toku ekipnog takmičenja pojedini meč može da bude odložen ili pomeren čas njegovog početka samo ako su ispunjeni uslovi:

- a/ ako takvu mogućnost predviđa pravilnik odnosno takmičenja
- b/ ako za to postoje pravilnikom opravdani razlozi
- c/ ako postoji mogućnost naknadnog odigravanja meča

Međutim, odlaganje meča iz poslednjeg kola, kao i na takmičenjima po švajcarskom sistemu, nije dozvoljeno ni pod kojim uslovima.

ČLAN 8

U ekipnom meču nije dozvoljeno odlaganje pojedinih partija /jedne ili više/ ni pomeranje časa početka. Može se samo odložiti meč, ukoliko za to postoje uslovi predviđeni prethodnim članom.

ČLAN 9

U svakom ekipnom takmičenju pre početka poslednjeg kola moraju biti odigrani i završeni svi mečevi prethodnih kola

ČLAN 10

Propozicije takmičenja propisuje organizator i dostavlja ih ekipama najmanje 15 dana pre početka takmičenja.

Propozicije treba da sadrže obaveštenje o mestu odigravanja takmičenja ili utakmice, terminu, svrsi takmičenja, pravu učešća, načinu odigravanja, finansijskim uslovima, roku podnošenja prijave i drugo.

ČLAN 11

Pravilnik takmičenja, koji treba da je u skladu sa ovim pravilnikom sadrži sve ostale pojedinosti o rasporedu i vremenu odigravanja redovnih kola, nastavka, tempu igre, mogućnosti odlaganja mečeva, daljim kvalifikacijama, broju tabli itd.

ČLAN 12

Članovi ekipa obavezni su da se upoznaju sa propozicijama i pravilnikom takmičenja i da ih se pridržavaju.

III - KAPITEN EKIPE

ČLAN 13

Svaka ekipa mora imati svog kapitena, koji može biti i jedan od igrača. U prijavi koju klub podnosi za takmičenje naznačuje se i ime kapitena ekipe.

ČLAN 14

Dužnosti kapitena ekipe su:

- a/ da podnosi sastav svoje ekipe, članske karte i ostalu dokumentaciju sudiji takmičenja
- b/ da obaveštava članove svoje ekipe o propozicijama, pravilima takmičenja i odlukama sudije i turnirskog odbora kao i drugim informacijama. Sva obaveštenja data kapitenu, smatraju se da su data celoj ekipi
- c/ da zastupa svoju ekipu na takmičenju
- d/ da u ime svoje ekipe podnosi predloge ili žalbe sudiji ili turnirskom odboru.

e/ da se stara za disciplinu svojih članova

ČLAN 15

Za vreme igre kapiten se može obraćati članovima svoje ekipe samo o pitanjima koja se ne odnose na tok partije, i samo onda kada je na odnosnoj tabli na potezu igrač protivničke ekipe i to samo u prisustvu sudije.

ČLAN 16

Za vreme igre igrač se može obratiti svom kapitenu o pitanjima koja se odnose na tok partije i to u prisustvu sudije i kada nije na potezu.

Medjutim, igrač ima pravo da se obrati kapitenu radi konsultacije u slučaju kada mu protivnik ponudi remi ili on sam želi da tu ponudu učini. I u ovom slučaju obraćanje se mora izvršiti u prisustvu sudije, a kapiten može odgovoriti potvrdno ili odrečno, bez ikakvih komentara i objašnjenja o samoj poziciji.

IV - PREDAJA SASTAVA EKIPE

ČLAN 17

Na prvenstvenim ekipnim takmičenjima i utakmicama koje organizuje šahovska organizacija, učesnici su obavezni da imaju važeće takmičarske knjižice sa potrebnim podacima o pravu igranja, kategorije, sa slikom takmičara, upisanim ID brojem FIDE itd.

Pored takmičarske knjižice potrebno je da učesnici imaju i drugu dokumentaciju predviđenu propozicijama, odnosno pravilnikom dotičnog takmičenja, kao na primer ličnu kartu radi potvrde identiteta, djačku knjižicu ili izvod iz matične knjige rođenih kod omladinaca, pionira radi dokaza o starosti, potvrdu preduzeća, škole itd radi dokaza o pripadnosti dotičnom kolektivu i sl.

Sudija ne sme dozvoliti da u ekipi igra takmičar koji nema ispravnu takmičarsku knjižicu.

Ispravnom takmičarskom knjižicom se smatra ona na kojoj su svi podaci tačni, koja je overena da je igrač registrovan za tu godinu i na kojoj je slika igrača odgovarajuća.

Sudija je obavezan da upozori kapitena ekipe ako su neke takmičarske knjižice sa neodgovarajućim ili previše starim slikama i kapiten je dužan da za sledeće kolo promeni slike i to overi u Šahovskom savezu Vojvodine.

ČLAN 18

Pre izvlačenja brojeva na ekipnom takmičenju, u vreme zakazano za predaju sastava, kapiten podnosi sudiji sastav svoje ekipe. Uz ovaj spisak kapiten je obavezan da podnese i takmičarske knjižice za svoje članove i drugu potrebnu dokumentaciju.

ČLAN 19

Prijava sastava ekipe mora sadržavati sledeće podatke:

- naziv kluba
- naziv takmičenja i kolo na koje se sastav odnosi
- ime i prezime kapitena ekipe
- imena i prezimena članova ekipe po redosledu koji je po slobodnom izboru

ČLAN 20

Redosled članova ekipe po tablama ne mora zavisiti od titula ili kategorija već se može dati po slobodnom izboru.

ČLAN 21

Ako u ekipi ima članova sa različitim i istim titulama ili kategorijama onda se oni raspoređuju prema slobodnom nahodjenju kapitena ekipe.

ČLAN 22

Za takmičenja koja se igraju u jednom mestu, bez većih vremenskih intervala, sastav ekipe koji se preda pre početka takmičenja i pre izvlačenja brojeva ostaje za celo takmičenje i ne može se više menjati. Ovaj sastav se naziva osnovnim sastavom.

Ukoliko propozicije ili pravilnik takmičenja predviđaju i određeni broj rezervi, onda se u prijavi osnovnog sastava i ti igrači takodje posebno navode u redosledu po slobodnom izboru kapitena.

ČLAN 23

U pojedinim kolima mogu se uvrstiti rezerve navedene u osnovnom sastavu i to na sledeći način:

a/ kod kružnog i švajcarskog sistema rezerve igraju na poslednjim tablama takodje po redosledu a ostali igrači se pomeraju napred.

b/ kod Ševeniškog sistema rezerve igraju na onim tablama na kojim zamenjuju odsutnog igrača.

Kada u ekipi u nekom kolu nastupa jedna ili više rezervi, kapiten je obavezan da tu promenu pismeno dostavi sudiji takmičenja pred početak dotičnog meča, odnosno do vremena predviđenog za dostavljanje promena sastava. Ukoliko tako ne postupi ekipa mora da nastupi sa prvoimenovanim igračima iz osnovnog sastava /tj bez rezervnih igrača/.

ČLAN 24

Za takmičenja koja se igraju kao zasebne utakmice /putujuća liga/, bez obzira što se te utakmice odigravaju u okviru lige ili sličnog takmičenja /kao celine/ sastav ekipe se može izmeniti za svaku utakmicu.

ČLAN 25

Na ženskim ekipnim takmičenjima šahistkinje se raspoređuju prema slobodnom izboru kapitena ekipe.

ČLAN 26

Kada u muškoj ekipi nastupaju šahistkinje onda se one u sastavu ekipe raspoređuju po slobodnom izboru kapitena ekipe.

ČLAN 27

Primljene sastave ekipa/kako osnovne,tako i za pojedina kola/ sudija je dužan da drži u tajnosti sve dok sve ekipe ne predaju sastave, odnosno sve do isteka roka za predaju sastava.

ČLAN 28

Da bi ekipa mogla da nastupi u ekipnom takmičenju,kao i u pojedinačnom meču,mora imati dovoljan broj igrača sa važećim takmičarskim knjižicama i drugom potrebnom dokumentacijom. Pod dovoljnim brojem igrača podrazumeva se prisutnost najmanje polovina igrača od broja tabli na koliko se igra takmičenje.

ČLAN 29

Ako u ekipi nisu prisutni svi igrači ali ipak ima dovoljan broj (najmanje polovina), kapiten može da preda sastav po jednoj od alternativa:

- a) puni sastav ekipe, unoseći u sastav i imena igrača koji nisu prisutni ili za koje nema potrebnu dokumentaciju,
- b) sastav ekipe sa praznim rubrikama na proizvoljnim tablama koje se predaju bez igre za nedostajuće igrače.

U slučaju pod a) ako igrači koji nisu prisutni (a uneti su u sastav) ne dođu po isteku jednog sata računajući od vremena zakazanog za početak meča, gube partiju kontumacijom.

Isto tako prisutni igrači, ali za koje nije podneta potrebna dokumentacija, ne mogu otpočeti igru (računaju se kao da nisu prisutni) sve dok ne podnesu potrebnu dokumentaciju. Ako se ona ne dostavi sudiji u roku od 1 sata, onda ti igrači gube partiju kontumacijom.

ČLAN 30

U vreme zakazano za početak meča mogu nastati sledeći slučajevi:

- a) obe ekipe su prisutne u kompletnom sastavu ili sa dovoljnim brojem igrača.

Tada se puštaju u pokret časovnici svih igrača belih figura. Ukoliko odsutni igrači ne dođu, onda gube partije kontumacijom po isteku jednog sata.

- b) jedna ekipa je prisutna u kompletnom sastavu ili sa dovoljnim brojem igrača, a druga uopšte nije prisutna ili nema dovoljan broj igrača.

Tada se puštaju u rad časovnici svih igrača obe ekipe koji imaju bele figure, s tim što ekipa koja nema dovoljno igrača ne može otpočeti igru sve dok ih se u ekipi ne pojavi dovoljan broj (najmanje polovina). Ukoliko se dovoljan broj igrača ne pojavi ni po isteku jednog sata, cela ekipa gubi meč kontumacijom. Igrači ekipe koja ima dovoljno igrača a imaju bele figure odigraće svoj prvi potez i uključiti sat protivniku i tako čekati njihov dolazak.

- c) obe ekipe nisu prisutne ili nisu prisutne sa dovoljnim brojem igrača.

Meč ne otpočinje, a postupak je sledeći: „Uključe se satovi igrača koji imaju bele figure,.. Kad dodje jedna od ekipa sa dovoljno igrača, onda njeni igrači koji imaju bele figure odigraju potez i uključe sat protivniku i tako čekaju da se protivnička ekipa pojavi sa dovoljnim brojem igrača.

ČLAN 31

Ako jedan kapiten ne preda sastav do vremena predviđenog za početak meča, puštaju se u rad časovnici svih igrača obe ekipe koji imaju bele figure. Igrači protivničke ekipe koji imaju bele figure treba da odigraju potez i uključe vreme protivniku. Ukoliko posle, a pre isteka jednog sata, preda sastav, postupiće se po jednoj od alternativa prethodnog člana. Ako sastav ne preda ni po isteku jednog sata, ekipa gubi meč kontumacijom.

ČLAN 32

Ako oba kapitena ne predaju sastav do vremena predviđenog za početak meča, tada će sudija postupiti po članu 30 pod C

Ako ni jedna ni druga ekipa do isteka jednog sata ne preda sastav, onda obe ekipe gube meč kontumacijom.

ČLAN 33

Ako je ekipa koja je po propozicijama takmičenja obavezna da obezbedi inventar i rekvizite za takmičenje (stolove, stolice, šahovske garniture, časovnike i sl.) nije obezbedila ili nije obezbedila za dovoljan broj tabli (najmanje polovina), meč ne može otpočeti a proteklo vreme do obezbeđenjatog inventara uračunaće se svim igračima te ekipe.

Ako je inventar obezbeđen za najmanje polovinu tabli meč će otpočeti na tim tablama, a na ostalim uračunaće se proteklo vreme i dodati igračima ekipe kada taj inventar bude obezbeđen. Ako se taj inventar ne obezbedi ni po isteku 1. sata, onda ti igrači gube partije kontumacijom.

V – GUBITAK MEČA I PARTIJA KONTUMACIJOM

ČLAN 34

Ako jedna ekipa istupi sa takmičenja koje se igra po kružnom sistemu ili bude izbačena iz istog, a odigrala je:

- a) manje od polovine mečeva, onda se ona briše iz daljeg takmičenja, a dotadašnji njeni rezultati se poništavaju.
- b) polovinu ili više mečeva, onda ona gubi sve preostale mečeve (računajući i meč u kome je kontumacirana) sa nula poena i bodova, a protivnici dobijaju tri boda i najveći broj poena sa kojim je ta ekipa izgubila u jednom meču tokom takmičenja dok je nastupala. Ako ta ekipa dotle nije izgubila nijedan meč onda protivnici dobijaju za taj meč tri boda i 3,5 poena ako se igra na 6 tabli /rezultat 3,5:0/ a tri boda i 5 poena ako se igra na 8 tabli tj rezultat će biti 5:0
- c) Ako na takmičenju po kružnom sistemu jedna ekipa izgubi jedan meč kontumacijom, može nastaviti takmičenje s tim da se u ponovljenom slučaju u tekućem takmičenju kažnjava izbacivanjem u nižu ligu s mogućnošću da bude kažnjena i oduzimanjem bodova u narednom takmičenju, što odlučuje nadležni Šahovski savez. Ako je prekršaj napravljen u najnižoj ligi onda će se ekipa kazniti brisanjem iz tekućeg takmičenja i oduzimanjem od 3 do 6 bodova u sledećem takmičenju u toj ligi.

ČLAN 35

Na takmičenju koje se igra po Švajcarskom sistemu ekipa gubi pravo daljeg nastupa kada jedan meč izgubi kontumacijom.

Za meč odlučan kontumacijom, ekipi koja je meč izgubila dodeljuje se nula poena, a ekipi koja je dobila meč dodeljuje se 3 meč boda i 50% mogućih poena za meč.

ČLAN 36

Na takmičenjima koja se igraju po Švajcarskom sistemu ekipi koja je slobodna radi neparnog broja učesnika dodeljuje se :

- a) tri boda i 50% mogućih poena.

ČLAN 37

Ekipa gubi meč kontumacijom (bez igre):

- a) ako u predviđenom vremenu ne nastupi sa dovoljnim brojem igrača,
- b) ako u predviđenom vremenu kapiten ekipe ne preda sudiji sastav ekipe,
- c) po kazni koju izriče sudija ili turnirski odbor.

ČLAN 38

Partija se gubi kontumacijom:

- a) ako igrač ne dođe na takmičenje u roku od jednog sata, računajući od vremena zakazanog za početak meča. Ako se igraču za vreme partije oglasi mobilni telefon.
- b) ako u ekipi igra igrač koji nije predviđen u sastavu ekipe, onda dotični igrač gubi partiju kontumacijom. Ako na takmičenju koje se igra sa osnovnim sastavima /celo takmičenje u jednom mestu/ u ekipi igrač igra na nižoj tabli od one na kojoj je po važećem sastavu trebao igrati
- c) ako se za ekipu takmičio igrač koji je nepravilno registrovan zbog toga što je klub ili sam igrač dao netačne podatke, onda dotični igrač gubi partiju kontumacijom,
- d) ako se za ekipu takmičio igrač koji je pod kaznom ili suspenzijom, dotični igrač gubi partiju kontumacijom takođe i ako igrač počne da igra partiju na tabli na kojoj nije predviđen predatim sastavom ekipe.

Ako igrač koji je uvršten u sastav ekipe nema takmičarsku knjižicu ili je ona neispravna ili nevažeća onda on gubi partiju kontumacijom.

- e) ako je u sastavu ekipe na određenoj tabli izostavljeno ime igrača,
- f) po kazni koju izriče sudija takmičenja ili turnirski odbor.

ČLAN 39

Rok za podnošenje žalbe u slučajevima navedenim u čl.38 treba da bude određen Turnirskim pravilnikom a ako nije predviđeno Turnirskim pravilnikom onda u roku od 24 sata od završetka sporne partije ili situacije. Turnirskim pravilnikom se određuje i visina depozita u dinarima koju plaća podnosilac žalbe a koji se vraća ako se žalba prihvati.

ČLAN 40

Svi prestupi navedeni u čl. 34 do 38, pored navedenih posledica, povlače za sobom još i disciplinsku odgovornost.

ČLAN 41

Po završetku meča ili takmičenja kapiteni ekipa potpisuju zapisnik u koji se unose pojedinačni rezultati i ostali podaci (prema obrascu).

VI - VODSTVO TAKMIČENJA

ČLAN 42

Za svaki meč ili takmičenje određuje se sudija takmičenja, a po potrebi i potreban broj zamenika i pomoćnika iz redova kvalifikovanih sudija i na način kako to predviđaju propozicije takmičenja i Pravilnik o šahovskim sudijama.

Isto tako, određuje se u drugostepeni organ (turnirski odbor, takmičarska komisija ili neki drugi forum) koji rešava sporove u drugom stepenu.

ČLAN 43

Sudija (odnosno njegov zamenik) rešava sve sporove u prvom stepenu i njegove odluke su izvršne.

ČLAN 44

Na odluku sudije takmičenja kapiten ekipe može da podnese žalbu Turnirskom odboru (ili forumu koji je pravilnikom predviđen) u roku koji se Pravilnikom odredi a dužan je da žalbu najavi na poledini zapisnika.

Odluke Turnirskog odbora su konačne.

Jedino u slučaju nekih većih nepravilnosti, organizator može poništiti celo takmičenje.

ČLAN 45

Turnirski odbor i sudije takmičenja preduzimaju mere za uspešan tok takmičenja, ali ne mogu menjati propozicije i Pravilnik takmičenja ako za ovo ne postoji saglasnost foruma koji je organizovao takmičenje.

ČLAN 46

Pored opštih dužnosti koje obavlja na turnirima i takmičenjima, a koje su precizirane Pravilnikom igre FIDE i Pravilnikom o šahovskim sudijama, sudija je dužan da se stara i o sledećem:

- a) da pregleda i utvrdi ispravnost takmičarskih knjižica i ostale dokumentacije učesnika i ekipa, i da na poledini zapisnika o meču opiše sve nepravilnosti koje je uočio.
- b) da čitko i pravilno ispuni zapisnike sa mečeva i rezultate javi organizatoru takmičenja sledećeg radnog dana telefonom a original zapisnika lično ili poštom u istom roku.
- c) da obezbedi disciplinu na takmičenju i pridržavanje Pravilnika takmičenja,
- d) da uredno vodi tabele i ostalu dokumentaciju.
- e) da sačini konačni izveštaj koji treba dostaviti nadležnom šahovskom forumu,

odnosno organizatoru, u predviđenom roku po završetku takmičenja itd.

ČLAN 47

Na svakom takmičenju u prostoru za igru dozvoljeno je prisustvo samo igračima (rezervni igrači se ne ubrajaju) i kapitenima ekipa. Druga lica mogu da uđu u taj prostor samo po odobrenju sudije meča, odnosno sudije takmičenja.

Međutim ako to situacija zahteva, radi pravilnog toka takmičenja, održavanja potrebnog reda i discipline, otklanjanja sumnji o konsultacijama i sl., može sudija doneti odluku da igrači koji završe partije moraju da napuste prostor za igru, kao i kapiteni čije su ekipe završile meč.

ČLAN 48

Protiv nedisciplinovanog igrača, kapitena ili ekipe sudija može izreći sledeće kazne:

- a) opomenu,
- b) novčanu kaznu (visine se određuju Turnirskim pravilnikom, a uplaćuju se organizatoru odmah po pravosnažnosti),
- c) gubitak partije odnosno meča,
- d) isključenje sa takmičenja kapitena, igrača ili ekipe.

Za teže prestupe (naročito navedene pod c) i d) sudija je, nezavisno o izrečenoj kazni, obavezan da podnese i prijavu nadležnom šahovskom forumu radi pokretanja disciplinskog postupka.

ČLAN 49

Ovaj pravilnik je usvojen na sastanku.....